

Марина Гудзь, д.е.н., професор,
<https://orcid.org/0000-0002-1454-4987>
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя

РИНОК ПРАЦІ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ

Анотація

Актуальність. Постановка проблеми. Умови воєнного стану значно змінили організацію соціально-економічних процесів у державі. Зберегти стабільність економіки виявилось складним завданням, а тому сьогодні ми бачимо значні дисбаланси, зокрема на ринку праці. Проблемами стали втрата можливості управління попитом на працю та її пропозицією, активність руху людського капіталу у пошуках безпеки, що створило дефіцит фахівців у певних сферах та регіонах, відтік кадрів за кордон, скорочення вакансій як результат неспроможності бізнесу протистояти втратам економічної системи в умовах війни. Проблема зростання рівня безробіття набула нового значення, адже ситуація ускладнюється ростом інфляції і цін, скороченням можливостей робити заощадження, сповільненням економічної активності, банкрутством бізнесу. У сукупності ці фактори спряли безпрецедентним змінам на ринку праці; оптимізація ситуації є необхідною на шляху досягнення загальної стабільності і прогнозованості економіки України.

Мета статті полягає у проведенні оригінального дослідження стану ринку праці України в умовах війни шляхом визначення основних тенденцій та аналізу проблеми безробіття, що актуалізувалась під впливом воєнних подій. **Методика дослідження.** Дослідження проблематики здійснювалось завдяки застосуванню методів порівняння (для визначення основних тенденцій функціонування ринку праці, змін у показниках), абстракції, аналізу та узагальнення (для формулювання висновків про вплив воєнного стану на стан ринку праці, узагальнення змін у динаміці попиту на працю та її пропозиції в умовах невизначеності). **Результати.** У статті було визначено сутність ринку праці як середовища, що регулює трудові відносини, які виникають внаслідок руху специфічного типу капіталу – людських ресурсів; узагальнено основні тенденції, обмеження та ризики, з якими стикнувся ринок праці України в умовах війни. На основі статистичних та аналітичних даних було проаналізовано динаміку безробіття, актуалізацію проблеми неврівноваженості між попитом на працю та її пропозицією. **Практична значущість дослідження** полягає у необхідності вивчення основних

тенденцій на ринку праці, на основі яких доцільно обирати інструменти впорядкування ситуації, корегування попиту і пропозиції, стримання неконтрольованого зростання рівня безробіття. **Перспективи подальших досліджень.** Необхідним є продовження пошуку інструментів корегування рівня безробіття і зайнятості, які матимуть найефективнішу дію в контексті досягнення стабільності на ринку праці України у перспективі.

Ключові слова: ринок праці, повномасштабна війна, безробіття, людський капітал, праця, активність на ринку праці, воєнний стан.

Кількість джерел: 13; кількість таблиць: 1; кількість рисунків: 1.

Maryna Gudz, Doctor of Economic Sciences, Professor,
<https://orcid.org/0000-0002-1454-4987>
National University "Zaporizhzhia Polytechnic", Zaporizhzhia

LABOR MARKET OF UKRAINE: TRENDS IN THE CONDITIONS OF WAR AND ACTUALIZATION OF THE PROBLEM OF UNEMPLOYMENT

Summary

The context of the martial law largely changed organisation of social and economic process in our country. To maintain stability is difficult task, so today we can see a lot of significant imbalances, including the labor market. The loss of the ability to manage supply and demand for labour, active movement of human capital in search of safety and protection and shortage of specialists in specific areas and regions, outflow of personnel abroad, reduced numbers of vacancies as a result of failure of the business to resist losses, became a key problems. The problem of increasing level of unemployment took on renewed significance because the situation is complicated by rising inflation and prices, erosion in in saving money opportunities, slowing economy and bankruptcy of business. The set of these factors became a reason of unprecedented changes on labor market; optimizing the situation is an important step on the way of achieves stability and predictability of Ukrainian economy.

The purpose of the article is to determine the state of labor market in Ukraine in the context of war conditions by analyzed key trends and problem of unemployment, which was activated under military action. In the course of the research, there were used general scientific theoretical methods: comparison (for determine key trends in functioning of the labour market, changes in indicators), methods of abstraction, analysis and generalization (for draw conclusions on influence of military actions on labor market, generalize the changes in the demand and supply of labor in the context of uncertainty). In this science paper the essence of the labor market as a system of labor relations, which become arise as a result of movement of specific type of resources – human capital; the main trends, limitations and risks, which have influence on labor market in the context of full-scale war were determined. Dynamic of unemployment level, actualization problem of misbalance demand and supply of labor was analyzed based on statistic and analytic data. The practical

significance of research is associated with the necessity to study of main trends on labor market and search important tools, which can improvement of the current situation, balance the demand and supply of labor, stop uncontrolled growth of unemployment. Prospects for research in this area are due to the necessity to search methods and tools of adjusting for unemployment and employment, which will be helpful in the context of achieve stability on the Ukrainian labor market in the long term.

Keywords: labor market, full-scale war, unemployment, human capital, labor, labor market activity, martial law.

Number of sources – 13, number of tables – 1, number of drawings – 1.

Постановка проблеми. Ринок праці є важливим середовищем, що відповідає за рух людського капіталу та впорядкованість соціально-економічних відносин, що виникають між працівниками та працедавцями. Його особливістю є значна залежність від різного роду факторів, які можуть дестабілізувати чи навпаки поліпшити організацію трудових відносин, створити дисбаланс між попитом на працю і його пропозицією, спричинити відтік чи приток кадрів, міграцію людського капіталу, змінити загальну ефективність роботи інститутів ринку тощо. У сукупності вплив цих чинників має два протилежні наслідки: досягнення стійкого рівня зайнятості або загострення проблеми безробіття. Власне, озброєні конфлікти – це явище, яке має лише негативний вплив та дестабілізує впорядкованість процесів, пов'язаних із рухом будь-якого типу капіталу, зокрема і людського.

Війна, що триває в Україні, значно похитнула стійкість і так вразливого ринку праці. Безпрецедентність подій змусила громадян шукати безпечні міста, активізувала рух людського капіталу і, як наслідок, сприяла створенню дисбалансів у розрізі окремих галузей чи регіонів. Певні сфери діяльності відчують значну потребу у фахівцях; окремі регіони, що характеризуються високим ступенем небезпеки та інтенсивністю бойових дій, втратили більшість свого людського капіталу. З іншого боку, суб'єкти підприємницького сектору, не маючи необхідних фінансових резервів, змушені масово звільняти працівників. Зважаючи на це, ми відчуваємо актуалізацію проблеми безробіття, яка вимагає реалізації ефективних кроків задля сповільнення темпів її загострення.

З огляду на події воєнного часу, пошук методів раціонального перерозподілу людського капіталу між галузями з метою усунення дисбалансів, вибір інструментів впорядкування відносин на ринку праці та загальна протидія зростанню безробіття мають займати пріоритетне місце у структурі державної роботи, спрямованої на стабілізацію соціально-економічної ситуації в Україні. Окрім того, дана проблематика дуже тісно пов'язана із процесами досягнення стійкості національної економіки та її відновлення загалом, що лише підтверджує високу значущість налагодження ефективного функціонування ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти розвитку ринку праці України висвітлені у працях багатьох науковців сучасності, до яких належать В. Близнюк [1], [2], О. Герасименко, А. Гриценко, І. Гнатенко, Л. Сухомлин [3], А. Колот та ін. Так, В. Близнюк вивчає мобільність людського капіталу та фактори, що на неї впливають, оцінює вплив руху людських ресурсів на ефективність функціонування ринку праці в контексті сучасних викликів; науковець визначає, що важливою умовою конкурентоздатності фахівця є рівень освіти і компетентності [1], проте все гострішою стає проблема «невідповідність стрімкого соціального прогресу та професійної підготовки майбутніх працівників на ринку праці», що загострює дисбаланс між попитом на працю і її пропозицією [2]. І. Гнатенко та Л. Сухомлин вивчають взаємозалежність між проблемами розвитку підприємництва, ринку праці, рівнем зайнятості та безробіття; науковцями ключову роль відведено саме сектору підприємництва, який незалежно від виду діяльності (чи то традиційної, чи то інноваційної) створює нові робочі місця та тим самим «сприяє зниженню безробіття та стимулює інтенсивність руху робочої сили між підприємствами різних форм власності» [3].

Тенденцію актуалізації дистанційної форми праці як крок на шляху протидії зростанню безробіття в умовах постпандемічної нестабільності та воєнного стану, основи правового регулювання даного типу зайнятості вивчають О. Мельничук, М. Мельничук, І. Павліченко [4]. Оновлення у трудовому законодавстві,

запроваджені внаслідок активного розвитку дистанційної та надомної форм праці, досліджує А. Клименко [5].

Проблеми функціонування ринку праці в умовах війни висвітлено у праці І. Штундер [6]. З огляду на важкість досягнення довоєнного стану ринку праці науковець пропонує реалізувати низку кроків, спрямованих на відновлення людського потенціалу і капіталу, формування програм перекваліфікації/підвищення кваліфікації відповідно до актуальних потреб ринку, залучення додаткових донорських засобів на створення нових робочих місць тощо. Т. Луньова досліджує напрями активізації зайнятості населення України і скорочення рівня безробіття, вивчає вже реалізовані кроки у даному контексті (ведення податкових пільг для ФОП, розроблення механізму релокації бізнесу, реалізація проекту «єРобота», затвердження порядку надання компенсацій роботодавцям за працевлаштування окремих категорій зареєстрованих безробітних) та їх роль у процесах відновлення ринку праці [7]. Ю. Маршавін та Т. Кицак вивчають роль концепту соціальної відповідальності в контексті протидії безробіттю та відновлення ринку праці України; науковці визначають важливість створення «інститутів, діяльність яких матиме високий рівень соціальної відповідальності та буде спрямована на співставлення політики зайнятості із політикою макроекономічною та соціальною, поживавленням інвестиційної активності та інноваційним оновлення робочих місць» [8].

Метою статті є проведення оригінального дослідження стану ринку праці України в умовах війни шляхом визначення основних тенденцій та аналізу проблеми безробіття, що актуалізувалась під впливом воєнних подій, активізації руху людського капіталу та загальної економічної дестабілізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок праці є середовищем, в межах якого відбувається організація трудових відносин, які виникають між працівниками та суб'єктами господарювання, що пропонують місця для праці. У широкому розумінні, це система соціально-економічних процесів, джерелом яких є рух специфічного типу ресурсів – людського капіталу.

Надмірний попит на працю або брак вакансій створюють дисбаланси, які негативно впливають на функціонування ринку праці, спричиняють дефіцит кадрів у певних сферах або ж надмірну конкуренцію. Також характерним є високий ступінь залежності трудових відносин від можливостей бізнесу підтримувати власну активність в умовах впливу негативних факторів, зберігати належний рівень стійкості, адже саме підприємницький сектор створює значну частку робочих місць та формує пропозицію праці.

Оскільки функціонування ринку праці залежить від багатьох факторів, то збереження його стійкості в умовах війни було складним завданням, яке не вдалось реалізувати. Сьогоднішня ситуація у сфері організації трудових відносин та праці може бути охарактеризована такими аспектами:

–зниження пропозиції робочих місць як результат втрат бізнесу, руйнування інфраструктури, знищення цілих компаній внаслідок бойових дій, зниження фінансової стійкості та прибутковості тих господарюючих суб'єктів, що вціліли, брак резервів для підтримки стабільної підприємницької діяльності; втрата частки робочих місць як наслідок окупації територій України;

–активізація руху людського капіталу, міграція в пошуках безпеки, втрата високоякісних кадрів, непропорційність розподілу працівників між різними сферами та регіонами через безпрецедентно інтенсивну мобільність громадян;

–скорочення заробітних плат, невідповідність очікувань працівників у частині оплати їхньої праці можливостям бізнесу;

–проблеми в організації діяльності інститутів ринку праці (органів, що реалізують управління на рівнях національного, регіонального та місцевого масштабів; закладів, що відповідають за сприяння зайнятості; кадрових та профспілкових служб; організацій роботодавців тощо), які у сукупності відповідають за рівновагу процесів, сприяють збереженню відповідності попиту пропозиції праці, росту зайнятості та досягненню контрольованого, прийняттого рівня безробіття в державі. Враховуючи відсутність контролю за окупованими територіями держави та інтенсивність боїв у прифронтових регіонах, досягнути порядку у роботі

регіональних і місцевих інституцій важко, що загострює проблему зростання безробіття і бідності на таких територіях.

Сукупно вищезазначені тенденції свідчать про серйозні проблеми на ринку праці України, вирішення яких є складним в умовах війни, а повернення контролю над рухом і перерозподілом кадрів є майже неможливим. Основним вектором діяльності держави у даному контексті є пошук шляхів підтримки бізнесу задля збереження робочих місць та підтримки рівня зайнятості.

Актуальні показники функціонування ринку праці є такими:

– у січні-березні 2023 року роботодавцями до Державної служби зайнятості було подано інформацію про заплановане масове вивільнення 24,5 тис. працівників, що на 6,2 тис. осіб більше, ніж за відповідний період 2022 року (у січні-березні 2022 року – 18,2 тисяч осіб). Найвищим даний показник є у м. Київ, а також Дніпропетровській, Житомирській, Запорізькій, Харківській та Чернігівській областях;

– на 1 квітня 2023 року кількість вакансій, зареєстрованих в Державній службі зайнятості, становила 35,1 тис. одиниць, що на 5% більше, ніж на 1 квітня 2022 року (33,5 тис. одиниць). Середній рівень оплати праці по вакансіях, які містяться у базі даних Державної служби зайнятості, встановлено на рівні 11 тис. грн;

– невідповідність попиту і пропозиції на ринку спостерігається за всіма групами професій. Найбільшу нестачу вакансій відчували фахівці таких профілів: менеджери (управителі) зі збуту (для 0,9 тис. безробітних було запропоновано лише 208 вакансій), економісти (для 0,8 тис. безробітних – 108 вакансій), адміністратори (для 1,0 тис. безробітних – 133 вакансії). Отже, попит на працю зазначених фахів перевищував її пропозицію в середньому ушестеро [9; 10].

Важливу роль відведено тенденціям безробіття як одному із показників, що найбільш яскраво відображає рівень добробуту в державі, забезпеченості громадян та якості життя. За результатами січня-березня 2023 року статус безробітного мали 137 тис. осіб, проте кількість офіційно зареєстрованих безробітних була значно вищою і становила 269,2 тис. громадян, порівняно із відповідним

періодом 2022 року показник зменшився на 164,7 тис. осіб (показник зареєстрованих безробітних січня-березня 2022 дорівнює 433,9 тис. осіб). Станом на 1 квітня 2023 року на одне вільне робоче місце претендувало 4 безробітних, що є середнім показником по Україні. За результатами 2022 року даний показник становив 9 безробітних та 7 безробітних – на відповідну дату 2021 року (до початку війни). Піком даного показника був червень 2022 року, коли на одну вакансію претендувало 13 осіб [9; 10]. Даний період був одним із найбільш невизначених протягом війни, адже певна частка громадян втратила не лише роботу, а і дім, бізнес, всі свої заощадження. Перше півріччя війни стало викликом для більшості суб'єктів підприємництва, характерним було скорочення працівників у пошуках додаткових ресурсів на підтримку діяльності, релокація бізнесу, активізація міграційних процесів.

Власне, скорочення показника претендентів на одне вільне робоче місце майже удвічі у 2023 році не може бути визначено як позитивний аспект, адже це є лише свідченням масового виїзду громадян за кордон, а також наслідком таких подій, як:

- неможливість отримувати дані із тимчасово окупованих територій;

- зменшення кількості територій і суб'єктів господарювання, що залишались підконтрольними Україні;

- банкрутство бізнесу, подальше скорочення пропозиції робочих місць після зими 2022/2023, що стала безпрецедентно складною і витратною для бізнесу;

- відсутність точних даних від роботодавців;

- відсутність бажання або фізичної можливості громадян щодо звернення до служб зайнятості.

Динаміка зміни показника безробіття, а також зміни у пропозиціях вакансій відображено на рис. 1. Дані рис. 1 підтверджують, що зниження кількості безробітних недостатньо коректно відображає ситуацію на ринку в частині працевлаштування і зовсім не свідчить про повернення безробіття до прийнятного рівня, адже динаміка зниження кількості вакансій переважає динаміку зниження безробітних осіб.

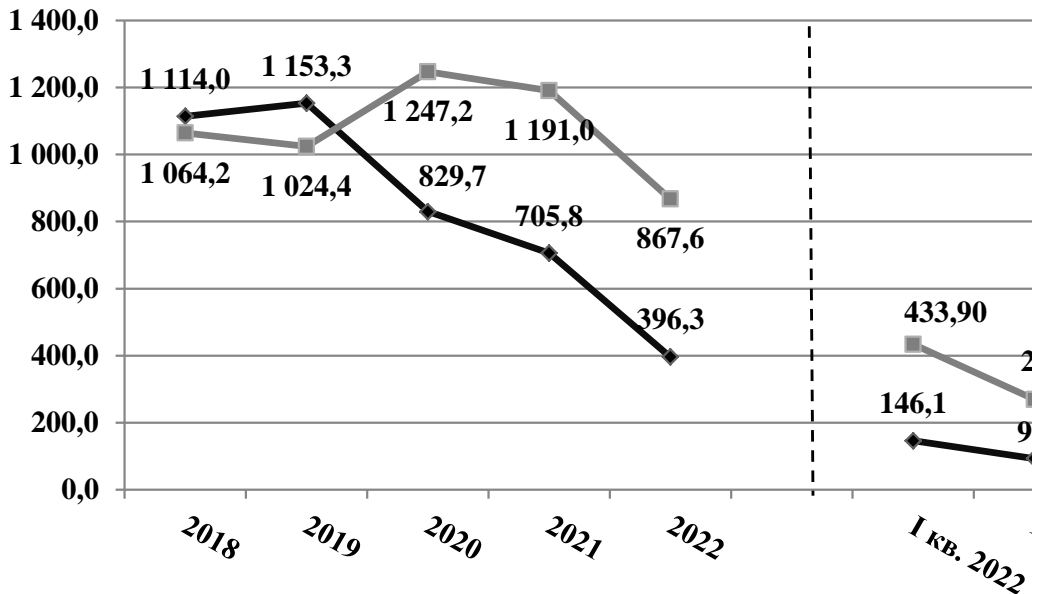

Рис. 1. Динаміка кількості вакансій та безробітних осіб у 2018-2023 рр. за даними Державного центру зайнятості*

*Джерело: побудовано автором за даними [9; 10].

Дані щодо рівня зниження показників у абсолютному і відносному вимірі протягом 2022-2023 рр. (під час війни) наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Абсолютне та відносне скорочення показників кількості безробітних та відкритих вакансій протягом років війни*

Показник	Абсолютне скорочення		Відносне скорочення, %	
	2022/2021	I кв. 2023/I кв. 2022	2022/2021	I кв. 2023/I кв. 2022
Кількість вакансій, тис. од.	-309,5	-53,0	-43,8	-36,3
Кількість безробітних, тис. осіб	-323,4	-164,7	-27,1	-37,9

*Джерело: пороховано автором за даними [9; 10].

Враховуючи той фактор, що протягом наступних років потенційним є повернення певного відсотку громадян, що виїхали під час війни, ситуація із працевлаштуванням лише погіршуватиметься, а ріст претендентів на одну вакансію зростатиме. Так, за даними ООН, станом на грудень 2022 з України виїхало 16,1 млн осіб, а повернулося лише 8,3 млн осіб; з них статус тимчасового захисту в ЄС отримали 4,8 млн осіб [11]. Поступове повернення громадян спричинить загострення дефіциту пропозиції праці. Національний банк України прогнозує (далі – НБУ), що ринок праці гостро відчуватиме вплив війни, а тому рівень безробіття триматиметься на доволі високому рівні:

– у 2023 році даний показник становитиме 26% (прогнозне значення);

– у 2024 році рівень безробіття, за умов поживлення економічної активності, трохи зменшиться і досягне рівня у 20%;

– у 2025 році показник зможе знизитись до рівня у 17,6%, чого можливо буде досягнути за умови зростання попиту на працю на тлі поступового відновлення бізнесу [12].

НБУ прогнозує, що навіть за умов адаптації ринку та бізнесу до обмежень і ризиків воєнного стану, безробіття залишатиметься вищим за свій природній рівень, адже процес відновлення виробничих потужностей та логістичних шляхів потребуватиме чимало часу, навіть за умови закінчення війни та декупації усіх захоплених територій держави. В частині відновлення зростання заробітних плат також можуть бути проблеми, адже зберігається високий рівень інфляції та знижений (порівняно із довоєнним) рівень продуктивності праці [12].

Ріст безробіття є не лише показником нестабільності на ринку праці. Цей індикатор яскраво відображає зростання соціальної напруги серед суспільства. Враховуючи складність ситуації в Україні через тривалу, жорстоку війну, зтяжна актуалізація труднощів із працевлаштуванням може спричинити загострення таких соціально-економічних проблем, як зростання злочинності, збільшення числа самогубств, погіршення рівня і якості життя населення, поширення психічних захворювань серед безробітної

частки населення, зниження професійної кваліфікації і компетентності фахівців, міграція кадрів («відтік мізків») [13, с. 22].

Власне, контроль рівня безробіття є не лише необхідністю задля підтримки економіки в умовах війни, а і методом збереження здорового мікроклімату у суспільстві. Налагодження відносин у частині працевлаштування і вивільнення персоналу може бути важливим кроком на шляху стабілізації соціально-економічних процесів, що створить надійне підґрунтя для стабілізації функціонування ринку праці, а також потужний базис для повоєнного відновлення економіки України.

Висновки. За результатами проведеного аналізу було встановлено наступне: ринок праці України втратив стабільність в умовах війни; актуальні тенденції – це неконтрольований ріст безробіття, скорочення зайнятості, зменшення кількості вакансій, значні дисбаланси у попиті на працю і її пропозиції, що у сукупності загострюється загальною економічною нестабільністю. Так, за результатами I кв. 2023 року кількість вакансій зменшилась на 36,3% порівняно із відповідним періодом 2022 року; кількість безробітних громадян також зменшилась – на 37,9%. Проте така тенденція не є свідченням скорочення кількості громадян, що залишились без роботи; це результат масової міграції, окупації територій та зниження достовірності статистики, яка в умовах війни може подаватись суб'єктами підприємництва недостатньо коректно чи не вчасно.

Актуалізація проблеми безробіття є основною небезпекою в умовах глобальної невизначеності; вона включає соціальні наслідки (погіршення якості та рівня життя, міграція, потенційне зростання рівня злочинності тощо) й економічні (втрата платоспроможності населення, можливості робити заощадження та інвестиції у розвиток економіки тощо).

З огляду на окреслені тенденції, вважаємо за потрібне подальші дослідження спрямувати на пошук методів врівноваження попиту і пропозиції на ринку праці, що є необхідним не лише в контексті протистояння проблемам зайнятості населення, а і на шляху підтримки економіки України загалом.

Список використаних джерел:

1. Близнюк В. В., Яценко Л. Д. Особливості розвитку ринку праці в умовах становлення «нової економіки». *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2021. №1 (102). С. 74–81. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2021-1-10>
2. Blyzniuk V., Yatsenko L. Education as a factor of professional mobility in the labor market: the case of Ukraine. *Euromentor Journal – Studies about education*. 2022. Is. 2/XIII/2022. P. 120–131.
3. Гнатенко І. А., Сухомлин Л. В., Бачкір І. Г., Парохненко О. С. Моделювання пріоритетів управління інфраструктурою підприємництва з урахуванням ринку праці в умовах зміни споживчих переваг та цифровізації. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9250> (дата звернення: 08.05.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.9.1
4. Мельничук О., Мельничук М., Павліченко І. Правове регулювання та особливості застосування дистанційної роботи в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. №70. С. 242–247.
5. Клименко А. Л. Оновлення трудового законодавства в контексті запровадження самостійних форм роботи: дистанційної та надомної. *Право і безпека*. 2021. №1 (80). С. 144–150.
6. Штундер І. О. Ринок праці України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1453/1398> (дата звернення: 08.05.2023)
7. Луньова Т. Напрями активізації зайнятості населення України в умовах воєнної економіки. *Економічний простір*. 2023. №183. С. 74–78. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-12>
8. Маршавін Ю. М., Кицак Т. Г., Василенко А. О. Модернізація ринку праці на засадах концепту соціальної відповідальності як базова умова відновлення України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 7. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-7-07-02> (дата звернення: 08.05.2023) DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-07-02>
9. Ситуація на ринку праці та діяльність Державної служби зайнятості у січні-березні 2023 року / Державна служба зайнятості. 2023. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (дата звернення: 08.05.2023)
10. Попит та пропозиція на зареєстрованому ринку праці у січні-березні 2023 року / Державна служба зайнятості, 2023. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (дата звернення: 08.05.2023)
11. Щомісячний макроекономічний та монетарний огляд грудень 2022 року / Національний банк України, Департамент монетарної політики та економічного аналізу, 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MM_2022-12.pdf?v=4 (дата звернення: 08.05.2023)
12. Інфляційний звіт: січень 2023 / Національний банк України, 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-prognozuye-znijennya-inflyatsiyi-v-tsomu-rotsi-ta-povnotsinne-vidnovlennya-ekonomiki-z-2024-roku--inflyatsiyiy-zvit> (дата звернення: 08.05.2023)
13. Ревко А., Приходько Н. Соціально-економічні наслідки безробіття населення регіонів України. *Проблеми і перспективи економіки та управління. Теоретичні проблеми розвитку національної економіки*. 2021. № 2 (26). С. 18–24.

References:

1. Bliznyuk, V.V., Yatsenko, L.D. (2021). Peculiarities of the development of the labor market in the conditions of the formation of the "new economy". *Naukovyj visnyk Poltav'skogo universytetu ekonomiky i torgivli. Serija «Ekonomichni nauky» [Scientific Bulletin of the Poltava University of Economics and Trade. Series "Economic Sciences"]*, no. 1 (102), pp. 74–81. DOI: <https://doi.org/10.37734/24,09-6873-2021-1-10> (in Ukr.).
2. Blyzniuk, V., Yatsenko, L. (2022). Education as a factor of professional mobility in the labor market: the case of Ukraine. *Euromentor Journal – Studies about education*. Vol. 2/XIII, pp. 120–131.
3. Hnatenko, I.A., Sukhomlyn, L.V., Bachkir, I.G., Parokhnenko, O.S. (2021). Modeling business infrastructure management priorities taking into account the labor market in conditions of changing consumer preferences and digitalization. *Efektivna ekonomika [Efficient economy]*, no. 9. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9250> (Accessed at 08 May 2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.9.1 (in Ukr.).
4. Melnychuk O., Melnychuk, M., Pavlichenko, I. (2022). Legal regulation and features of teleworking in martial law. *Naukovyj visnyk Uzhgorod'skogo nacional'nogo universytetu. Serija: Pravo [Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University. Series: Law]*, no. 70, pp. 242–247 (in Ukr.).
5. Klymenko, A.L. (2021). Update of labor legislation in the context of the introduction of independent forms of work: remote and domestic. *Pravo i bezpeka [Right and safety]*, vol. 80 (1), pp. 144–150 (in Ukr.).
6. Shtunder, I.O. (2022). Labor market of Ukraine under martial law. *Ekonomika ta suspil'stvo [Economy and society]*, vol. 40. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1453/1398> (Accessed at 08 May 2023) (in Ukr.).
7. Lunyova, T. (2023). Directions of activation of the employment of the population of Ukraine in the conditions of the war economy. *Ekonomichnyj prostir [Economic space]*, no. 183, pp. 74–78. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-12> (in Ukr.).
8. Marshavin, Y.M., Kitsak, T.G., Vasilenko, A.O. (2023). Modernization of the labor market based on the concept of social responsibility as a basic condition for the recovery of Ukraine. *Problemy suchasnyh transformacij. Serija: ekonomika ta upravlinnja [Problems of modern transformations. Series: Economics and Management]*, no. 7. Available at: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-7-07-02> (Accessed at 08 May 2023). DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-07-02> (in Ukr.).
9. The State Employment Service (2023). The situation on the labor market and the activities of the State Employment Service in January-March 2023. Available at: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (Accessed at 08 May 2023) (in Ukr.).
10. The State Employment Service (2023). Demand and supply on the registered labor market in January-March 2023. Available at: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (Accessed at 08 May 2023) (in Ukr.).
11. The National Bank of Ukraine, Department of Monetary Policy and Economic Analysis (2022). Monthly macroeconomic and monetary review of December 2022. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MM_2022-12.pdf?v=4 (Accessed at 08 May 2023) (in Ukr.).
12. The National Bank of Ukraine (2023). Inflation report: January 2023. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-prognozuye-znijennya-inflyatsiyi-v-tsomu-rotsi-ta-povnotsinne-vidnovlennya-ekonomiki-z-2024-roku--inflyatsiyinyi-zvit> (Accessed at 08 May 2023) (in Ukr.).
13. Revko, A., Prykhodko, N. (2021). Socio-economic consequences of unemployment in the regions of Ukraine. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnja. Teoretychni problemy rozvytku nacional'noi ekonomiky [Problems and prospects of economics and management. Theoretical problems of the development of the national economy]*, no. 2 (26), pp. 18–24 (in Ukr.).